

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCNEGYEDIK ÉVFOLYAM — NÖ. 33. SZÁM.

CLEVELAND, O., 1924 AUGUSZTUS 15.

A LÉGVÁRAK VILÁGÁBÓL

Valamennyien építettünk már légvárat. Valamennyien álmodozók voltunk gyerekkorunkban és aki megőrizte a gyermeki lélek tisztaságát öregsége idejére is, az tovább építi a légvárat, az tovább tud ébren is álmodni. De a felnőttek fantáziája nem képes lépést tartani azzal a színes csapongással, mely a gyermekek kiváltsága. A mi tündér álmaink már a földön járnak és álmodunk jobb időkről, jobb viszonyokról és arról, hogy öreg korunkban nyugalmasan fogunk megélni, hogy nem szorulunk senki támogatására. A gyermek fantáziája azonban tényleg várakat épít. Légvárat, ahol elátkozott királykisasszonyok laknak, ahol hétfejű sárkány őrzi a kapukat. És jön a vitéz, aki lenyiszálja a sárkánynak mind a hét fejét, kiszabadítja a királykisasszonyt, aki boldogan öleli át és még ma is élnek, ha meg nem haltak. . . A mi álmaink álma egy szerény viskó, amelyiken nincsen "mortgage" és mégis mennyivel nehezebben szerezzük meg magunknak, mint a gyermek az ő kimondhatatlan pompájú kastélyait.

VASARNAP
MAGAZINE SECTION

A "SZABADSÁG" szépirodalmi melléklete.
Editor: COL. ANDREW OSERNA, szerkesztő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 700-710 Huron Road
Edited and published:

1924. AUGUSTUS 8.

NEM

az a tisztességes ember, aki folyton veri a mellét, hogy így, meg úgy, én vagyok a becsület, én vagyok a tisztesség, tessék rám nézni, tessék rám hallgatni, sőt én vagyok az, aki mindenkinek, aki nekem hódol, az életére ráfizöm a tisztesség és becsület érdemrendjét. Aki örökké a tisztességet hangoztatja, életével az ellenkezőjét igazolja, az enyhén szólva szószátyár figura. A tisztesség magáért beszél. A becsületnek nem kell cégér.

Sajnos, az emberek tetemes százaléka nem rendelkezik elegendő ítélőképességgel s bedül mindenféle frázisoknak. Sok ember képes készpénznek venni minden becsületet hangoztató, hitegető kijelentést s nem veszi figyelembe azt, hogy egy embernek karakterét nem a szavai, hanem a tettei határozzák meg.

Hány olyan csirkefogó van, aki boldogul, mert a szavak, a melyekkel tisztességet hangoztat, elpalástolják a gaztettet. Hány olyan szélhámos van, aki valósággal könnyezve emlékszik meg arról, hogy mennyi áldozatot hoz embertársai részére, s ha valaki alaposabban megvizsgálja az életét, kiderül, hogy soha életében semmit sem tett a sokat emlegetett embertársaiért. Vagy ha tett is valamit, akkor ez a cselekedet ellenük irányult, vagy a jellemük ellen, vagy pedig a zsebük ellen.

De aki csirkefogó, aki a tisztesség leple alatt hazudik, csal, becsap, visszaél embertársai-val, az előbb-utóbb kitöri a nyakát. Néha már-már úgy látszik, hogy a tisztességtelenség kifizetődő üzlet, de az idők folyamán kiderül, hogy még sem fizetődött ki. Kiderül, hogy aki csirkefogó volt, annak az aljas tetteire előbb-utóbb rájöttek az embertársai s elfordultak tőle. Akik vele maradnak, akik hozzá ragaszkodnak, azok ezt legfeljebb azért teszik, mert a körülmények arra kényszerítik őket.

Mindenesetre sokkal különb lenne az élet, hogyha ezek a csirkefogók, a tisztesség állóvagyjai, nagyon rövid ideig grasszálnának. Aljas és piszkos műveleteikre vajmi gyakran soká nem lehet rájönni s természetesen nem egy esetben ártanak embertársaiknak.

Aki igazán tisztességes, aki valóban becsületes, annak az e fajta aljas és rágalmozó és a tisztességgel visszaélő gazemberek sem ártanak. A tisztességes ember nem is hiszi el egy más tisztességes emberről a rágalmozásokat s legfeljebb abban az esetben változtatja meg véleményét, ha ezek a rágalmozások igazságnak bizonyulnak.

Ha ilyen tisztességet hangoztató hazug emberrel kerülünk szembe, ne dőlünk be neki, rántsuk le róla a leplet s adjuk tudtára, hogy tudjuk, honnan fúj a szél. A tisztesség állóvagyja hű is, rettentően hű s ha valaki leleplezi, nem "megsértett becsületének," hanem hűségének fáj az, hogy sikerült álarc nélküli énjére rámutatni.

Amerikai betegségben

ahogy az európai tudósok nevezik a gyermek rosszultapláltságot, 4 millió fiú és leány szenved az Egyesült Államokban. 4 millió gyermek él az országban, akinek testsulya legalább hét százalékkal kevesebb, mint amennyinek magaságához mérten lennie kellene. A hét százalék — a rosszultapláltság orvostudományi ismerve szerint, — természetesen csak az alsó határt jelenti s egészen bizonyos, hogy milliókra rug azoknak a gyermekeknek száma, akik nem hét, hanem esetleg tizenhét százalékkal maradnak el a mérték mögött.

Valamikor a rosszultapláltságot egyszerűen soványságnak nevezték és summánan úgy intézték el a "sovány" gyermekeket, hogy nem lehet jobb husban, mert az apja sem volt kövér, de még a nagyapja sem. Hogy a rosszultapláltság

betegséget, még pedig súlyos, a gyermek egész életére kiható betegséget jelent, nem is sejtették.

Ha a rosszultapláltság gyermek a ki nem elégitó anyagcsere és vérkeringés következtében egészen természetesen könnyen fáradt, könnyebben, mint a jól táplált társa, akkor lustának mondták. Ha az iskolában nem tudott lépést tartani a tanulmányaival, ostobának, felületesnek, kötelességmulasztónak nézték és megfenyítették, vagy megbuktatták.

Az orvostudomány ma minden kétséget kizáróan meg tudta mutatni, hogy a rosszultapláltság, a "soványság" egyáltalában nem természetes állapot, amelyen nem lehetne segíteni. A modern orvos a rosszultapláltságot betegségnak fogja fel, amelyből ki kell és megfelelő kezeléssel ki lehet gyógyítani a gyermeket. A tudomány megállapította a rosszultapláltság okait s bebizonyította, hogy az okok kiküszöbölésével igenis a kellő mértékre meg lehet hizlalni a gyermeket.

S csodák csodája, a megfelelő kezelés nyomán a lusta gyermekből, a rossz tanulóból, egyszerre életvidám, erős, szorgalmas fiú, vagy leány válik. A szülő meglepődve látja, hogy a hizás nyomán mintha kicserélték volna a gyermeket s a tanító jóleső érzéssel szemléli, hogy a testsuly gyarapodását, mint követi nyomon teljes biztonsággal az ismeretek meggyarapodása, az érdeklődés fokozódása, az előmenetel megjavulása.

A modern orvosi tudománynak talán alig van jelentősebb felfedezése ennél. Csendben, minden különösebb reklám nélkül állapították meg a tudósok ezeket az igazságokat s most, hogy megvalósításuk mind szélesebb körre terjed ki, kezdik csak észrevenni az emberek, hogy voltaképpen itt forradalmi lépés történt egy egészségesebb, erősebb, testileg és szellemileg fejlettebb jövő nemzedék biztosítása felé.

Számunkra ez a kérdés annál fontosabb, mert kétségtelen, hogy aránylag a bevándoroltak gyermekei alkotják a rosszultapláltság betegének túlnyomó százalékát. A bevándorolt és a gyermeke rendszerint szülőházájában sokkal természetesebb, szabadabb életet élt, mint itt és táplálkozása is sokkal közelebb állt a természetes táplálkozáshoz, amelynek a nyers gyümölcs és a friss zöld főzelék egyik alapvető alkotórésze.

A bevándoroltak kétszerezsen kell vigyázniuk gyermekeik táplálkozási fokára. Mert változott viszonyok között él, a melyek nem felelnek meg szervezetének, átöröklött hajlamainak, gyakran családást válthat ki szüleiben. De azért nem ő, hanem a legtöbb esetben a szülei felelősek, akik csak "soványságnak" veszik a rosszultapláltságot, a gyermekkor legveszedelmesebb betegségét.

Ezért oly fontos a rosszultapláltságnak, betegséggé váló felismerése s mert a gyermek első éveinek e visszamaradottságát megéri egész életén át. A fejlődő test és lélek igényli a legtöbb figyelmet és gondozást. Az ártalmak, a melyeket a felnőtt maradandóbb következmények nélkül áll ki, kitörölhetetlen nyomokat hagynak a gyermek későbbi életében. Sok sikertelen, boldogtalan élet a gyermekkorban elszenvedett ártalmak következménye. S a szülőknek szem előtt kell tartaniuk, hogy bizonyos fokig és korig maguk tartják kezükben gyermekeik sorsát és jövőjét.

Csodagyermek

A természet néha kedvét leli a szeszélyes játékban. Több varázsol tavaszt és a tavasz hóvihart. Létrehoz különös alakú növényeket és állatokat. Így játszik az emberrel is.

Vannak gyermekek, akik korukat messze túlhaladó érettséggel bírnak. Ezeknek a csodagyermeknek sokszor nagy jövőt jósolnak, de ez a jóslat nem igen szokott bevalni. A reklám, a gyermekek folytonos mutogatása agyonfárasztja a gyenge hajtásokat. A legtöbb esetben korán pusztulnak el.

A tizennyolcadik századból néhány csodagyermek érdekesebb története maradt ránk:

Ilyen volt a kis Crotsek Vilmos, egy orgonakészítő fia, 1775 július 5-én született Norvichben és már 1779 február 7-én orgonán játszott az angol királyné előtt, tehát még nem is volt négy éves.

Egyik kortársa ezt írja róla ebből az alkalmából: A kis Crotsek három éves múlt, arca kedves, szeme kék, a haja szőke. Nyitott könyvet tesznek eléje, mohón játszik, hogy a hallgatók azt higgyék, kottából orgonál. Pedig csak egy képekönyv van előtte. Játéka közben mosolyogva tekint a hallgatóságra. Azt a benyomást kelti, mintha nem is tudná, mit csinál.

Nagy jövőt jósoltak neki, tünneményes zenei tehetségnek nézték és nem lett belőle más, mint egy igen közepesű karmester.

Még csodálatosabb az, amit Heineken Keresztély Henrikőről írnak, aki 1721 február 6-án született Lübeckben. Tíz hónapos korában tökéletesen beszélt. Egy esztendő korában Mózes öt könyvét tudta könyv nélkül és két éves korában az egész bibliát. Három éves korában világtörténettel foglalkozott, négy éves korában egyháztörténettel. Epen jogi tanulmányokba kezdett, mikor négy éves korában, 1725 június 27-én meghalt.

Nem kevésbé csodálatos volt Bratier János Fülöp fejlődése, aki 1721 január 19-én született Schwabachban, Nürnberg mellett. Három éves korában jól tudott írni és olvasni, négy éves korában tudott latinul, franciául és héberül, hét éves korában a zoltárokat eredeti héber szövegükben mind tudta könyv nélkül. Azután gyors egymásutánban megtanult görögül, arabul és még egy esomó nyelven. Tanult teológiát és csillagászatot. Tizen-négy éves korában a berlini Akadémiához tudós munkát nyújtott be és a hallei egyetemen nagy hallgatóság előtt nyelvészeti és bölcsészeti tételekről vitatkozott. Meghalt 19 éves korában és számos tudományos munkát hagyott hátra.

Ime tehát a csodagyermek hirtelen fejlődése inkább szeszélyes furcsaság, mint az igazi termelői tehetség jele. Nagy tehetségek is korán szoktak jelentkezni, de fejlődésük nyugodtabb, egyenletesebb és amikor megérnek, akkor fejtik ki működésüket.

Korán érett gyermekeket inkább vissza kell tartani a gyors fejlődéstől. Az a legnagyobb lelkiismeretlenség, ha a szülők ebből üzletet csinálnak és ezzel végleg tönkreteszik a szerencsétlen serdülő életet.

Goethe gondolatok

Vannak emberek, akik, mert tudást hangoztatnak, el tudják másokkal hitetni azt, hogy csakugyan tudnak valamit.

A nagyszájú ember a jóízű ember szempontjából azért kellemetlen, mert rendszeren rosszaguak a szavai is.

Ujabbán akadnak emberek, akik népezernek nevezik magukat. Annyi közeük van a néphez, mint a szavuknak az igazsághoz.

Aki elhanyagoltan öltözködik, az nem következésképpen szegény.

A piszkos ember, aki megmosakodhatnék, épp olyan visszatetsző, mint aki azért piszkos, mert így azt a látszatot akarja kelteni, hogy munkás.

A NAGY...
egész...
zasan...
vezet...
az öles plakát...
semble der V...
kor tartotta...
a k...i tiszt...
művészek dal...
operákból, az...
"Parasztbees...
ria W. a Sar...
N." a Lola...
nagy nap el...
előadás véget...
a bankett, am...
mükkel — Ki...
beszámolni.

Fran Mar...
és molett hó...
nő, a vezérka...
vatalos, mig...
de ifju és sz...
násznakat tisz...
val, ami nem...
tett. Hiszen...
rák oly talál...
tek el, hogy...
azonfelül enek...
villanyozta a

Lola szemé...
az asztalfőn...
kor az ezrede...
már napok...
távol volt. E...
ézés volt ezt...
tos teremést...
rózus ezrede...
rá, mint val...
és azt hittük...
földi lény, a...
mocsarak köz...
véleményt ter...
hadtunk róla...
mi nót, akiv...
rolna, hiszen...
gyötört, szom...
személy volt...
kedésén, a r...
az arcán ott...
minden keseri...
és bizonytalan...
az otthonukb...
remegő asszo...
szépségtől, an...
és főlény érz...
és a boldogsá...
kisszonyja...
künk, a puh...
autógézeres...
vatot, a parf...
szerelemet és

Kedves vol...
denkinek a...
szelkedett, mi...
látogat meg...
díesért, a va...
sal nyilatkoz...
fiukat kedves...
gyengébb tré...
gott. Az ord...
töltögettek...
volt. Zongoris...
száslós, akine...
duhaj és sze...
ép úgy szere...
Chopin, ve...
kovaszky.

A NAGY NAP, amelyre az egész garnizon hetek óta lázasan készült, elmúlt. Nevezetes nap volt, mert, mint az öles plakátok hirdették, "das Ensemble der Volkoper in Wien" ekkor tartotta várvavárt vendéjátékát a k...i tisztikaszinóban. A vendégművészek dalokat adtak elő híres operákból, azonfelül eljátszották a "Parasztbeccsület"-et, mit Frau Maria W. a Santuzza és "Frl. Else N." a Lola szerepében. Mondom, a nagy nap elmúlt, az izgalommal várt előadás véget ért és most következett a bankett, amelyről itt — engedelmükkel — kissé pontosabban fogok beszámolni.

Frau Maria W. magas, barna, kis-sé molett hölgy, mint híres művésznő, a vezérkar lakomájára volt hivatalos, míg a kevésbé jelentékeny, de ifjú és szőke Fdl. Else, ami menasunkat tisztelte meg látogatásával, ami nem kis szenzációt jelentett. Hiszen itt az ebédek és vacsorák oly traláló egyhangúságban teltek el, hogy ilyen Frl. Else, aki azonfelül énekesnő is, valóságos fellillanyozta a kedélyeket.

Lola személyesítője természetesen az asztalfőn foglalt helyet, ahol mások az ezredes elnököt, aki azonban már napok óta szolgálati ügyben távol volt. Elképzelhetetlenül jóleső érzés volt ezt a finom, vékony, illatos teremést ott látni a mindig morózus ezredes helyén. Ugy néztünk rá, mint valami természet csodára és azt hittük, hogy ez a legszebb földi lény, aki valaha a rokitnói mocsarak közé tévedt. Tárgyhagos véleményt természetesen nem alkotottunk róla, mert mikor is láttunk mi nőt, akivel összehasonlíthatunk volna, hiszen aki ebben az agyongyötört, szomorú városban csak nőszemély volt, annak külsején, viselkedésén, a ruházatán épügy, mint az arcan ott feketélt a háború minden keserűsége, nyomora, gondja és bizonytalansága. Hol voltak ezek az otthonukból kiűzött, lestrapált remegő asszonyok a nőtől, a női szépségtől, amelyet csak a biztonság és fölény érzése, az öntudat, a siker és a boldogság tehet tökéletessé. Else kisasszony a békét jelentette nekünk, a puhaszönyeges otthont, az autógézeres fürdőszobát, az új divatot, a parfümöt, szóval: a nőt, a szerelemet és a kulturát.

Kedves volt és leereszkedő. Mindenkinek a kedvében járt, úgy viselkedett, mint aki súlyos beteg látogat meg a kórházban. Mindent dícsért, a vacsoráknál elragadtatással nyilatkozott, a bor izlett neki, a fiukat kedveseknek találta és a leggyengébb tréfákon is szívből kacagott. Az ordonások szorgalmasan töltögettek és a hangulat pompás volt. Zongoristánk is volt, egy bécsi gázslós, akinek gazdag műsorában a duhaj és szentimentális bécsi nóták ép úgy szerepeltek, mint a mélabus Chopin, vagy a szenvedő Csajkovszky.

PÁRBAJ

A "Vasárnap" számára
írta: Barabás Loránd

Frl. Else élvezettel hallgatta a zenét és minél többet ivott, annál jobban beleélte magát az idegen környezetbe. Lassankint egészen megbarátkozott az arccal és látszott rajta, hogy örül ennek a haretéri kalandnak. Frl. Else ura lett a helyzetnek. Lesték minden mozdulatát, keresték szemének nézését és akihez szólt az pirultan a kiténtéstől úgy válaszolt, mint ahogyan a rekruta felel a generálisnak.

Jobbján és balján a két rangidős főhadnagy ült. Az egyik magyar volt, a másik osztrák. Így kívánta a paritás, "Oberleutnant von Kenyeres" és "Oberleutnant von Weiss". Így mutatkoztak be a művésznőnek, aki elbájoló kedvességgel beszélgetett velük egész este. A bor és a zene hatásos együttese, a szép szőke vendég kacagása, amely annyira idegen volt a fülünknek, a két szemek, hol pajzánul kacér, hol biztatóan ábrándos játéka, amely kiéheztetett szemünknek a legragyogóbb tünneménynek tünt, valami csodás rézségbe ringatott mindnyájunkat. De elsősorban a rangidős von Kenyeres és a rangidős von Weisst, akiknek mi csak szerény statisztái voltunk.

És a két főhadnagy a szép zsákmányért nemes versenyre kelt. Nem tudatos harc volt ez, amelyet megfontoltan vívnak a stratégiai előnyök taktikus kihasználásával, ellenkezésben valami tudat alatti háborúság fejlődött ki kettőjük közt, gyűlölet a mosoly mögött, kegyetlenség a tréfában, becstelenség a szavak között,

de mindennekfőlt az a határtalan önbizalom hatotta át őket, amelyet csak a biztos győzelem érzése adhat. Órákig tartott a küzdelem és egy pillanatig sem engedett heveségéből. Frl. Else gondoskodott róla, hogy folytonosan serkentse a küzdő feleket. Az egyik egy háborus kalandját beszélte el. "Köszöni!" — mondta Frl. Else elragadtatással és kezét nyújtotta a hősnak. A másik ötletes tréfával igyekezett tompítani a hatást. És ez sikerült is neki, mert a leány szívből kacagott és a háborus kaland el volt felejtve.

— Ön muzsikál? — kérdezte a nő Kenyeresről.

A főhadnagy kijelentette, hogy majd meghal a zenéért. De von Weiss már hozta is a hegedűjét és közölte a művésznővel, hogy egész Wiener Neustadtban ő volt a legjobb hegedűjátékos. Az arca ragyogott és e perében joggal hihette, hogy a győzelme kétségtelen. Frl. Else azonban megszólalt:

— A hegedűt nem szeretem, olyan hangszer, amely kíséret nélkül alig élvezhető. Szeretném, ha énekelne nek.

Ez Kenyeres diadalát jelentette, neki szebb hangja volt, azonkívül von Weiss muló légesőhurutban szenvedett. Kenyeres tehát boldogan sietett a zongorához és kellemes baritonján egy Schumann dalt énekelt. A hatás elemetáris volt. Tombolva tapsoltunk, Frl. Else is tapsolt azonban a következő pillanatban már Weiss főhadnaghoz fordult:

— Ugye, a neustadti akadémiából kerülnek ki a legkiválóbb tisztjeink? Mire Kenyeres a helyére ért, már hallgatta Weiss főhadnagy választát: — A neustadti akadémiához fogható áms az egész monarchiában. — Ön hol végezett? — kérdezte most Kenyeresről a művésznő. Kenyeres zavarban volt:

— A középiskolából mentem a katonai pályára. Tulajdonképpen a lovasságnál kellett volna szolgálnom, de ekkor hirtelen meghalt az apám, többten maradtunk testvérek. Szegények voltunk és így... Von Weiss közbeszólt:

— Nálunk, akik a vezérkarhoz kerülünk, nem fontos, hogy pillanatnyilag milyen fegyvernemnél teljesítünk szolgálatot.

Kenyeres helyzete e perében egészen reménytelennek látszott. Frl. Else azonban nem nagyon figyelt a válasza és a következő pillanatban már egészen másról kezdett beszélni. — Hogy tetszett önöknek a mai Santuzza? — kérdezte mosolyogva riválisáról, érezve, hogy a kérdés a helyzetre való tekintettel fölöttébb kényes. Kis szünet állott be a kérdés feltevése után: a két főhadnagy gondolkodott. A válaszal először von Weiss készült el.

— Idős, rutinizott énekesnő, a hangja már fáradt, — szólott és elgedetten mosolygott, mint aki pompásan oldotta meg feladatát.

Kenyeres így szólt: — Pompás művésznő. Az éneke, játéka tökéletes.

Kenyeres itt is megbukott, és Frl. Else még halasztotta a döntést és váratlan fordulattal egyszerre egész közel hajolt Kenyereshez és így szólt hozzá:

— Főhadnagy ur, volt ön már szerelmes?

A kérdés váratlan volt és a hang, — amelyen a német leány megszólalt, csodás melegséget sugárzott — Kenyeresrel kiesit szédült a világ. A bor, a muzsika, a parfüm, és a hang és ez a nézés! Mintha nem látott volna most már más a szobában, mint ezt a kedves idegen lényt, aki ime most az életét mutatja.

— Frl. Else. Én végtelen nagy fájdalmat cipelek magamban. Kinyerhet, lenézhet, de én elmondom önnek, mert ezt még nem kérdeztél tőlem soha senki. Én nagyon, nagyon szeretem egy leányt, ő is nagyon szeretett engem és aztán elhagyott. Megesalt, hazudott és elárult. Ugy-e, ön azt mondja, hogy mindenkiel megtörtént már? Hát kérem, önnek igaz van, de ez engem nem vigasztalhat, amikor érzem, hogy nem tudom őt elfelejteni.

Látónivaló volt, hogy Kenyeres már egészen részeg, olyan őszintén beszélt és ostobán, hogy Weiss nem palástolhatta el egy gunyos mosolyt. Kenyeres most a subonyt zsebéből elővette tárcáját, kivett belőle egy fényképet s azt a leányt

tartotta:

— Tudom, hogy nem is szép. Ő, ön mennyivel szebb és kívánatosabb és én mégis elpusztulok érte. Nagyon szeretett engem. Egyszer beteg voltam és két hétig nem mozdult el az ágyamtól. Ezt nem lehet elfelejteni. És mégis csak, én voltam az első szeretője. Nem Frl. Else, ezt nem homályosíthatja el az idő. Ezek nagyon fontos dolgok az életben. Ezt ön is megfogja érteni, pedig ön művész.

Frl. Else bólintott a fejével, már nem mosolygott és sok szeretettel nézett a főhadnaggyra, aki tovább beszélt:

— Tudja, hogy én senkinek sem írhatok levelet és nem is várok senkitől! Az anyám is meghalt és én nem hiszem, hogy volna itt a fronton valaki, aki úgy ne érdekelne senkit, mint ahogy én velem nem törődik senki a világon. Ez nagyon rossz érzés. Frl. Else, hogyje el végtelenül rossz érzés.

Most hosszú szünet következett. A bécsi színész nő láthatóan elszomorodott és mintha hirtelen a mámor is elszállt volna a fejéből.

Von Weiss törte meg a csendet. A történetek után már nem is tekintette a szerelmes Kenyerest komoly ellenfélnek, de hogy mégis ráleltál-

jon, rekedt hangon így szólt:

— En egyszer egy asszony miatt a mellembe löttem.

Frl. Else oda sem figyelt, rá sem nézett az öngyilkos főhadnaggyra és hirtelen felállott. Mindnyájan felugrottunk, tudtuk, hogy az estének vége. A színész nő a belépőjét kérte.

— Nagyon szépen köszönöm uraim, — mondotta — felejthetetlen szép este volt.

Most Kenyereshez fordult:

— Főhadnagy ur, lesz szives és elkísér a szállásomra.

És már nyújtotta a karját és elindultak kifelé.

Von Weiss megsemmisülten nézett

utánuk.

— Ostoba asszonyok! — morogta a bajusza alatt.

Odakint már ébredt a nap, véres szemével mintha bámulná a sáros utakat, a mocsaras mezőket, a kol-dus-szegény, apró házakat. Az utcák kihaltak voltak és a házakban még aludtak az emberek. Amott egy őrszem unatkozik, majd hirtelen haptakba vágja magát. Egy főhadnagy megy arra elegáns uri dával. Aztán eltűnnek az egyik házban.

Santuzza és Lola még aznap dében elutaztak.

Kenyeresnek azóta gyakran érkezett levele Bécsből.

KALÁSZCSORDULÁSKOR

KILYENI-NEMES Krisztina három leánya délutáni naphajlaskor vízért ment a patakhoz.

Testük ritmikus járásával karjukon fekete korsó ringott és fekete fürtjeikbe, a sötét lobogókba beleakasztódott a júniusi szél, mely megborította a kalászcso rduló helyeit is, hajlotra simítva a fakult búzák tábláit.

Hogarth apróháza i fölragyogtak utánuk az alkonyat vörös bitorában. Messziről aratók dala szédült fiatal szívükbe a föld himnusza, a bőséges áldás szolozmája.

Halkan maguk is daloltak, míg lépésüket nesztelenre finomította az ut pora és fehér köntösük lesurolta egy-egy késői pipacs szirmait, nagy piros véreseppetek, mikor délutáni naphajlaskor vízért ment a három nővér.

Egy fiatal arató legény munkáscsorból kihullott a kasza, a nap fehérülő sugara megcsillant acélján, szemei kerekre nagybodtak, szája öröms mosolyra fölhasadt és lépései, kinyújtogatva siető járása a késői pipacs-szirmokat letaposta.

Egreszőkenő nyárfák testőrözték a patakot, levelük ezüstje harangosra esőrrént, mikor a partra ért Kilyeni-Nemes Krisztina három leánya.

Fekete korsójukat a csörgedező patak vizére állították, pihenőn nyújtatták telt karjaikat, kis ideig nézegették az ég damasztján lustálkodó báránnyelűket s a nyárfák lombjai közt áthulló fényes napfoltokat.

Néha összenevettek, szavuk a csermely esőrrénésével összeigazodott, finom fehér ujjakkal gyöngyösré permetezték a part pázsitját. Nézegették egymást és magukat, majd így szólt Kilyeni-Nemes Krisztina legidősebb leánya:

— Kissé fölétálok a patak men-

— Én meg lejjebb megnézem, bontják-e már hálójukat a halászkor-

A "Vasárnap" számára irta: Kiss Ida

— mondta a középső, — mire a legkisebbik esendően mosolygott:

— Én itt maradok... — és hanyatt feküdt a fűben.

Fürjek élezték hangjukat a csorduló kalászcso rduló között, mikor az arató legény is a partra ért, s hanyattfeküdt a fűben a magára maradt leány mellett.

Szép volt az aratólegény, barnult, izmos karja keményen ölelt, erős keze simogatott, esőjka belemart a fölhasadt szájba a meglódult vér áramába — miért ne ölelte volna vissza Kilyeni-Nemes Krisztina legifiatlabb leánya!

Hisz maga is fiatal volt.

Harmatos pilláját szerette a legény, vidáman elkészönt s fölfelé

ment a parton, hol várt reá a legidősebb nővér.

— Ma nem igen sietél hozzám, — mondta neheztelő szóval, — talán más leányt néztél!

De az aratólegény vidám kedve megoldotta a kedves, apró kacagásokat, elsimultak a szavak, az asszonyi szemek újra bizakodóvá lettek, mert fiatal volt a legény ölése.

— Csak a hugaim meg ne tudják, hogy esténként találkozáásra várlak... — ijedt lelkiismeretesen, míg haját igazította rendezre a patak tükrében dus, fekete haját és tiszta kék szemén szétterült az elégedettség.

— Ugye utánam jössz holnap este is? — simogatta szavával kedvesét, — ki sietősen dolga után kívánko-

zott, mire a legidősebb nővér egyedül indult vissza a parton.

De a vidám aratólegény a buza táblák között másik utra fordult, nem dolga irányába és lejjebb ért a partra, hol estenként hálójukat bontják a halászkor.

Kilyeni-Nemes Krisztina középső leánya nem fordult felé kacagó arcra, bizony nem, mert kedve elégedettségre bomlott az időben, míg várakozott türelmesen, csak karjait nyújtotta felé alázatosan, szép fehér karjait, minék a legény örült.

Hisz nem voltak fontosak az apró, kacagó gödrök a száj körül, sem a kedves szavak, a simogatások, az aratólegénynek csak ölelés kellett.

Hogarth fehér templomának tornyából szétzendült az esteli harangszó.

Minden aratómunkás dolgos kezében pihenésre állt a kasza, levették kalappaikat s kezük Ave Máriára kulcsolódtak.

Az esti harangzó végighuzzott az érett, csorduló kalászcso rdulókon és összeszendülve a nyárfák ezüstjével, leért a partra, hol Kilyeni-Nemes Krisztina három leánya vízzel telt korsóját vállára igazítva elindult vissza az uton.

A hegyek között megbomlott az este, szürke köntösét kilopta a szántóföldekre is észrevétlenül, mindenki az estebédre gondolt s messze a töltésen fölkanarodott egy vonat kigyulladt vörös lámpásokkal, az este szemével, mikor vízzel telt korsókkal hazafelé ment a három nővér.

A keresztnál összetaláltak a vidám aratólegénynyel.

Mind a három rámosolygott, mind a hármat köszöntötte.

Kilyeni-Nemes Krisztina három leánya összenézett, szájukon elferdült a nevetés, arcuk biborosra gyulladt és a fekete korsók víze az utporába esőrdült, míg fejük felett repdesett egy hosszufülvű denevér.

AZ INGÁK

A Vasárnap számára
írta: Lőrinczy György

beszólgetésbe. Laszacsakán, poharazás közben a mámoron is átestek. A jólakottság szibarita tunyasága vett erőt rajtuk, mikor a test elernyed, a lélek pedig elbámul az illúziók sarka ködébe. De azaz emlékezésben nemesak illúziók izgató szerek is rejtőznek. Fölkor-básolják az érzéseket, mint a furiák a hullámokat.

Boróka Tóni, a jegyző, oda-kocintotta a poharát a vendég poharához.

— Na, Ákos! Hát Isten hozott! Igazán kedves, hogy eszedbe jutottunk! Hogy ránk gondoltál és idefáradtál hozzánk, ebbe az eldugott falucskába! Hogy megnézz bennünket, mit csinálunk, mióta a nagyvilággal szakítottunk. Aki a magad fényes körében, hatalmas pozícióban...

Szentes ideges türelmetlenséggel szakította félbe.

— Frázis, öregem, frázis! Örülök, hogy itt vagyok!

— Frázis!... álmélkodott neheztelően Boróka Tóni.

— Persze. Kiméra, barátom, Kiméra, az egész! Az az igazi böles, aki hamarosan belátja, hogy mindez hiábavaló. Te okosabb voltál!

A jegyző nagyot fújt.

— Ami azt illeti... én igazán meguntam. Nekem csakugyan jobb így.

— Meghiszem azt! Ilyen asszony mellett!

A szép jegyzőné mosolygott, kétértelműen, mert magába azt gondolta:

— Milyen gyöngék, milyen hiuk ezek az erős viadorok! Bezzeg, ilyenkor jók vagyunk nekik!

De a férfiak se nem értették, se nem vették észre. A férfiak sohase veszik észre, mit forgat a fejében az asszony. Csak a szép szöke kontyot látják, ami mögötte van, azt sohase sejtik. Nem is hisznek az asszonyok lelki emicióiban. És a szép Csalomjay Eszti né is igyekezett őket kigyógyítani ebből az ártatlan hitetlenségből. Boróka Tóni megsimogatta az asszony gödrös állacskáját.

— Hát igaz, hogy az ember élete így talán kicsinyesebb. A község-

KÉSO ESTE volt, mire a jegyzők kocsija hazakerkezett. A vasutállomásról hozta a vendégeket, Szentes Ákost, a bírói kerület bukott képviselő-jelöltjét. Régi jó barátja volt Boróka Tóninak, a bányai jegyzőnek, s a szomorú sorsfordulat kergette ide, a bizalmas társaságba, ahol nem kell fékezgetnie a szívet, sem a száját lakatra vernie. Pazarul terített asztallal várták, ami most különösen jól esett Szentes Ákosnak.

Hát mégse tartanak olyan végképpen bukottnak, akiért már egy jó vacsorát sem érdemes főzni! Gondolta magában és némi nyugalmat erőszakolt elfanyarodott arcára.

Mindjárt vacsorához is ültek. Négyre terítették, de csak hárman ültek az asztalnál. A jegyzőné, a szép Csalomjay Eszti, jobbján a vendéggel, balról meg a férje: Boróka Tóni, a bányai jegyző. A negyedik a jegyzőné huga lett volna, Csalomjay Magduska, de neki, mint a lakoma Hébéjének, minduntalan föl kellett ugrálnia, hát inkább le seült. Szorgalmasan és fűrgén hordta a süteket, tortákat és persze, a boros üvegeket is, mi alatt mindjobban belemelegedtek a

háza meg a megyeháza között. De legalább... igen, némi lemondással ugyan, de nyugodtabb. És az ember legalább itthon meg is pihen. A feleség... a gyerek...

Szentes egy kicsit fölfortyant. Akaratlanul is irigyelte a jegyzőt.

— Hát mit is kívánnál egyebet! Nem elég az? És ne mmindegy, hogy hol ing az ember? Nem mindegy-e, hogy a községháza és a megyeháza, vagy a megyeháza és a minisztérium, vagy a parlament között?

— Persze... tétovázott félénken a jegyző.

— Ingák vagyunk, barátom! Ingák! csufolódott epésen Szentes.

— Ingák?... Hogyan? Ingák!

— Igen, ingák. Ismeretlen rugók és kerek kezében. És járjuk, akár akarjuk, akár nem, a félarasnyit utat. Innen-ideig. Ahogy kimérték, amennyit kimérték. És mi ketyegünk hozzá, csöndesen, egyhangúan.

Keserűen nevetett. De Boróka Tóni nem nevetett.

— Ingák!... mosolygta méltatlankodva. Mintha ő is, az inga, most fönnakadt volna valamin. Ezen a szón, amire eddig sohase gondolt.

De a felesége józüen kacagott. Neki tetszett a dolog.

— Föl kell lázadni az inga rab-szolgásga ellen! Kitérni, merészen nekilendülni!

Szentes nagyot legyintett csontos kezével.

— Hiába! Minden hiába! Az utat kimérték. Nincs tovább, se jobbra, se balra. Ha föllázadok, kizökken az inga. Lezuhan. Vagy beléftökzik a korlátokba. Ez az ingák sorsa. Mindnyájunké.

A jegyző dacosan tiltakozott.

— Én bizony nem vagyok inga!

— Tévedés! Csak annyi a különbség, hogy te idejébe megláttad vagy megérezted. És otthagytad a ketrecedet. Új ketrecet kerestél és találtál. Máskülömben éppolyan inga vagy te is, akárcsak én. Akárcsak a többi, ott, odafönn, a magasban, a hatalmas pozíciók pöf-feszkedő fertályistenei. A bárgyu és kitartó, a csökönyös kis hülye ingák, akik még nem tudják, vagy nem akarják látni, vagy nem hiszik... hogy ők is csak ingák! Ingák! Ingák!

A jegyző egy kicsit elszontyolódott.

Mégis... csóválta nagy erős fejét. Különbség mégis csak van. Az ember olykor ki is tör. Nem mindenki akar gépalkatrész lenni. Sróf, vagy szög, vagy henger, zár vagy csap. A teremtésit! Hogy mitket is gondoltak ki ott, odafönn!

A szép asszony idejét látta, hogy közbeszóljon.

— Ugyan, hagyják már abba!

Mintha az ingák utjánál, a sikereknél és diadaloknál, amikért magok egy lelkesednek, nem többet érne egy jó vacsora! Egy tüzes csárdás... Egy kis jóízű kacagás!

Nevetett és vele nevettek a férfiak is. A nyitott ablakon esti szél suhant be és feljök hullámozott a kert és a közeli erdő szelid, szűs illata... Megesapta az arcukat. És a kis Csalomjay Magdus csak hordta a bort. Kadarka után ezerjót, majd esaszít, furmintos. A férfiak nekihevültek. Az inga-elmélet lábba ejtette őket. Szentes Ákos Magduskára pillantott. A leányka bájos, gyermeteg arcáról feléje sugárzott a tizennyole tavasz minden vasráza, ártatlansága, álmódzó életkedve. Bámsz két nagy mandulavágásu barna szeme kerekre nyílt, amint nézte a férfiakat, az élet tő

tokzatos az fölénys arait, akikre a nők sorát bízza a végzet. Nem értette őket. Nem is akarta érteni. A sejtelen mindig kedvesebb a tudásnál. Szentes fölkelkedett.

— Milyen szép ez a bájos kis Magdus! szót. Hogy megnőtt! Ma-holnap...

Nem mondta ki, de mindenki tudta, mit hallgatott el. A leányka arca lángba borult, két kis kezecskéjét ijedten odakapta az arcocskájához. Olyasmit érzett, mintha megcsókolták volna. Először... Az ébredés hajnali fénye az, ami a szépséget megsokszorozza. Szentes, Boróka és a felesége koccintott. Az asszony mosolygott. Hamiskásan fenyegette meg Szenteset.

— Vigyázzon, Ákos! Az inga megtalál állani! Vagy kizökken!...

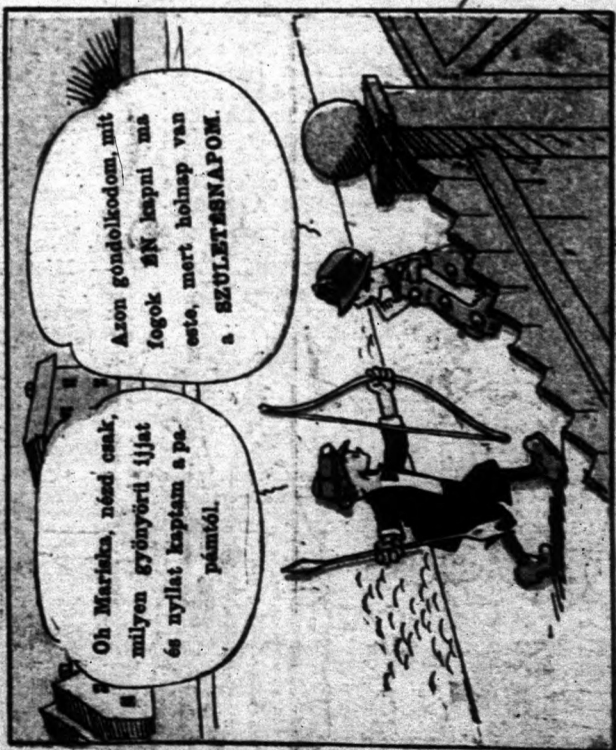
De Szentes már végképp ott felejtette a szemét Magduskán. Kiitta a bort és a poharat szinte odavágta az asztalhoz.

Hát aztán! dühösködött. És ha megállanék! Magduska olyan szép! Igazán szép! Elragadóan szép! És ha nem akarnék tovább ingani! És ha... és ha... Magduska...

Csillogott a szeme, a bor és az ébredő szerelem mámorától. A szája majdnem csokra állt. És Magduska, mintha rajtakapták volna, kiszaladt a szobából. Valamit érteni kezdett. És a szép jegyzőné szeliden, megbocsájtóan mosolygott utána... És biztatóan Szentes Ákosra. Ő kacérkodott Magduska helyett.

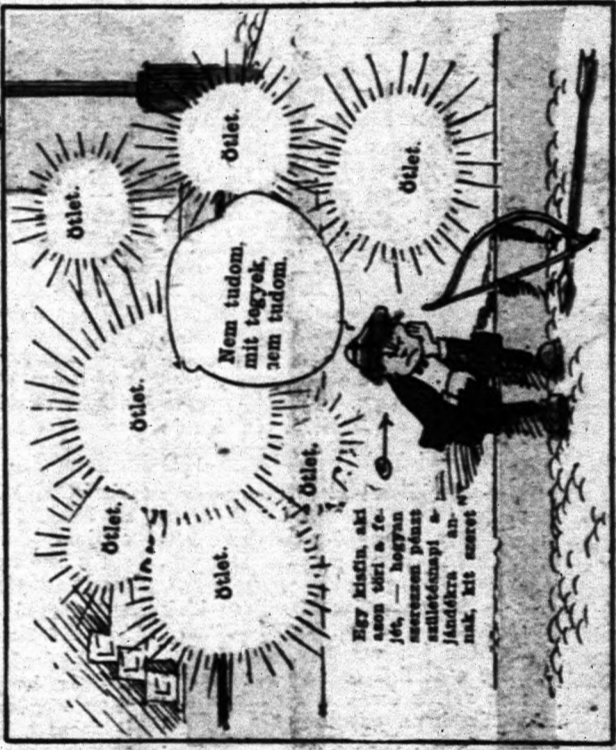
A VASARNAP NAGY HUMOROS OLDALA RAJZOLTA **Gene Byrnes**

**CSINTALAN PETI
: KALANDJAI :**

Oh Mariska, nézd csak, milyen gyönyörű újlat és nyilat kaptam a péntől!

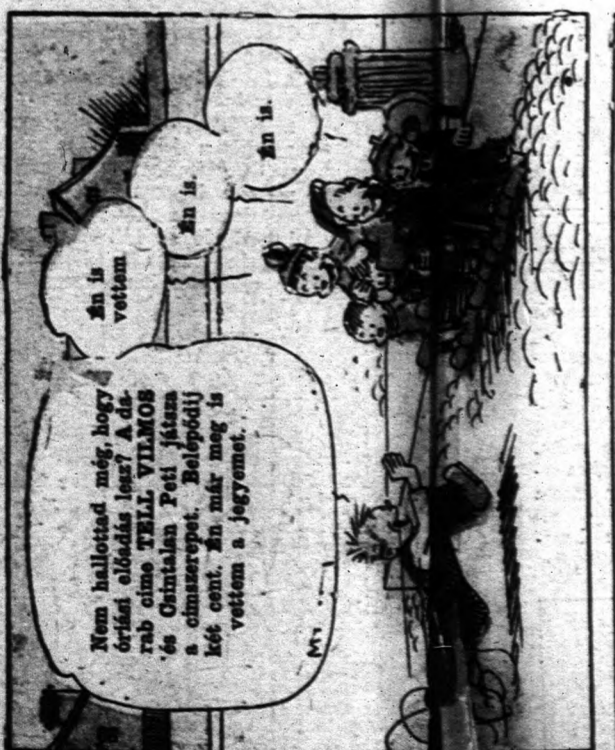
Azon gondolkodom, mit fogok én kapni ma este, mert holnap van a SZÜLETÉSNAPOM.

ötlet. ötlet. ötlet. ötlet. ötlet.

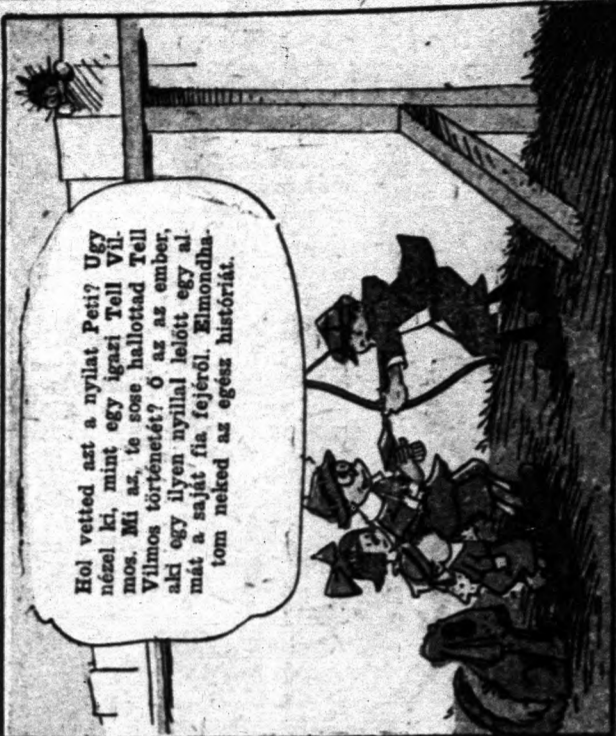
Nem tudom, mit legyen, nem tudom.

Egy kicsit, aki azon úri a fele, — hogyan azazam plusz szünetnapot a jandára an-nak, kit szeret

Nem hallottad még, hogy óriási előadás lesz? A darab címe TELL VILMOS és Csintalan Peti játéka a címszerepet. Belépődij két cent. Én már meg is vettem a jegyemet.

Én is. Én is. Én is.

Hol vetted azt a nyilat Peti? Ugy nézel ki, mint egy igazi Tell Vilmos. Mi az, te sose hallottad Tell Vilmos történetét? Ő az az ember, aki egy ilyen nyillal lelőtt egy almát a saját fia fejéről. Eimondhá-tom neked az egész históriát.

NEM, ne azt a kicsit adja, azt a nagyot akarom, avval a legmagyobb kővel.

As egy hat karátos kő, többet ér egy kvóternél is, de nem bánom, ha csak husz centet van, odaadom.

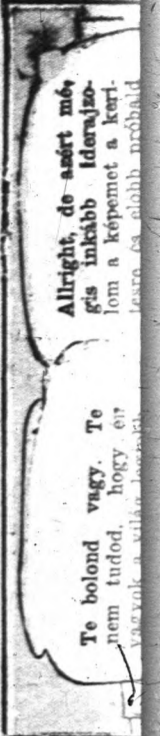

Csintalan Peti-től kap...

Jó néhányzor ki kell est próbálnunk, mielőtt megcsináljunk...

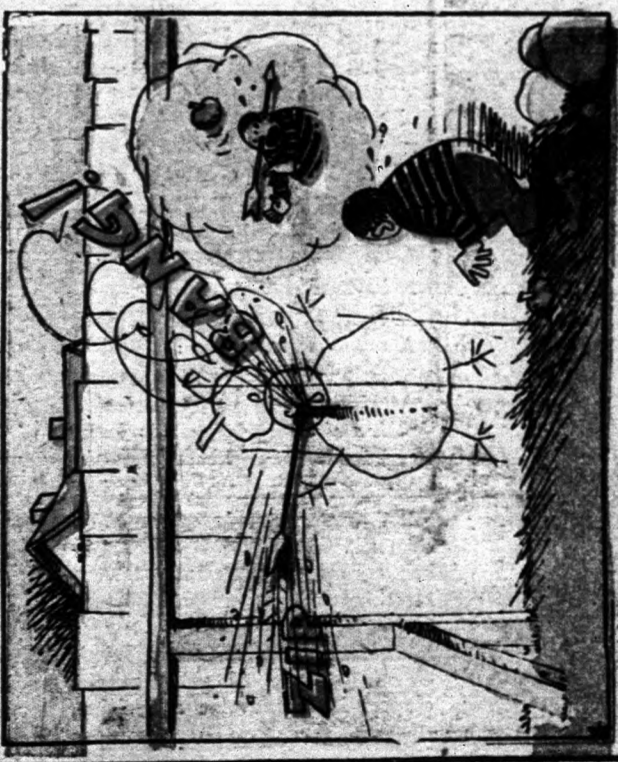
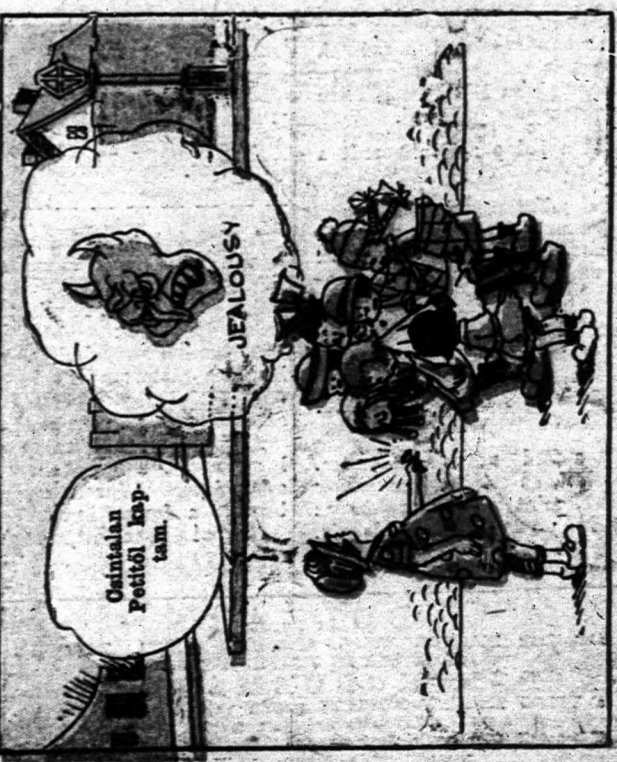
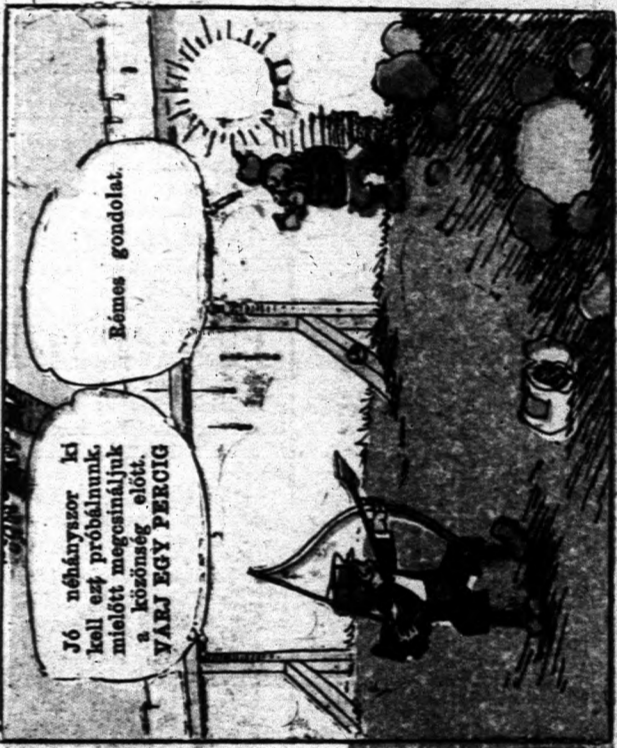
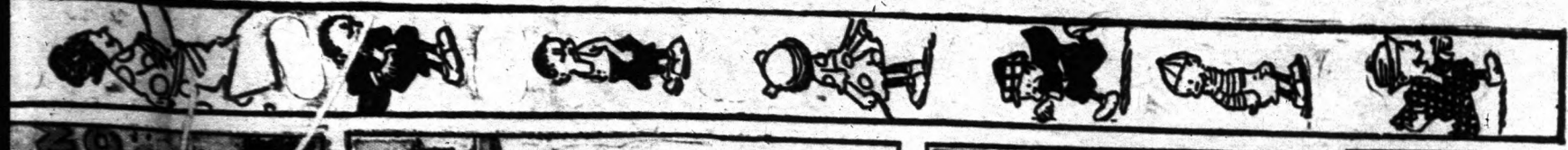
Rémis gondolat.

Te bolond vagy. Te nem tudod, hogy er...

Allright, de azért mégis inkább idarajzolom a képeimet a ker...

Allright, de azért mégis inkább iderajzom a képpemet a kértésre és előbb próbáld meg ezt az almat leléteni. Aztán majd beszélhetünk.

Te bolond vagy. Te nem tudod, hogy én vagyok a világ legjobb nyíllovója. Én SOHA SEM tévedhetek.

Rémes gondolat.

36 néhányszor ki kell ezt próbálnunk mielőtt megcsináljuk a község előtt. YARJ EGY PERCIG

Csintalan Petittől kaptam.

JEALOUSY

Is az én két centemért nem fog ez a lány gyémántgyűrűt viselni.

As én két centemmel nem fog elszaladni.

Nem az én hibám, hanem Háj. Az a gyáva kutyus nem akart színdés lenni. Ezek a nyomorult gyerekek most visszaszoktatták a rongyos két centijüket.

NEM NEM. Nem adom vissza. Hiszen nekem adtad.

A SIRÁSÓ MEG A HALÁL

A Vasárnap számára

írta: Nyári Andor

A LŐLEKHARANG esilingleve esengett a faluban. A sirásó ablakát megzörgették.

- Ki az?
- Én... Panna néni.
- A sirásó kinézett az ablakon.
- Aggyon Isten!... Mit akar?
- Móríz Márton meghalt.
- Mikor?
- Az éjjel.
- Isten nyugtassa... Arra esen-dítenek?
- Arra.
- A temetése mikor lesz?
- Holnap délután.
- Hát jól van. Majd megásom a sirt.

Panna néni elköszönt, a sirásó becsukta az ablakot, visszafeküdt az ágyba s még bóbiskolt egyet.

Ősz volt. Az eső szitált, a szél fujt s a hideg zuzmára vöröstre csapta az emberek arcát.

A sirásó fölvette régi, viharvert ködmenét, felhuzta szakadozott csizmáját, vállára emelte az ásót, a kapát, meg a csákányt, aztán elindult a temető felé.

Megásza Móríz Mártonnak az utolsó lakását.

Öreges térdei rogyadozva lépegettek. Nem mai gyerek volt már. Innen-onnan harminc esztendeje ásta az elköltözötték sírját.

Nem is mérte már a sirt, szemértékhez szokott szemé eltalálta az ölet, hogy méterrel se lehetett volna pontosabban kiméréskelni.

A temetőben katonás sorban domborodtak a sírok.

A sirásó odakullogott a sor végére, aztán belekezdett a munkába.

Ásott, kapált, csákányozott, mélyítette a sirt s hogy az idő gyorsabban muljon, az életről gondolkodott.

A szél megbolondult, nullpontos hidegét odavágta az öreg sirásóhoz.

A ködmenszárny meglibbent, ron gyos sarka beleakadt az ásónyelbe.

A sirásó megállt, kiszabadította a rongyot, aztán elgondolkodott:

- Ehelyett a ködmen helyett is jó volna már másik. Tíz esztendeje mult, hogy benne járok, dolgozom.

Megrongyosodott, már a földet se tartja.

Nagyot sóhajtott: — Ki tud máma ködment venni! Elromlott a világ.

A csizmája is szakadt volt. Aztán liszt is kellett volna neki, nem lesz kenyér. Fája sincs, elfogyott. Megfagynak a télen.

Sovány, beesett arcát megnyújtotta az aggodalom s hogy ne érezze annyira az élet keserűségét, — szorgalmas igyekezettel ásta, hányt a mélyedő sírból a nedves őszi földet.

A halál a bokorban feküdt, fázott, unafkozott.

A zuzmáros szél szemeödrén keresztül beletutult a koponyájába, nem állhatta, kászáját a bokornak támasztotta, aztán nyugtázott, majd ásitott egyet, aztán fölkel, zsebre dugta a kezét és elindult, hogy sétál egyet a temetőben.

A sirásó nyögött s az utolsó lapát földet kidobta a sírfenekről.

A halál ráköszönt: — Aggyon Isten! A sirásó visszaköszönt: — Kendnek is!

Azt hitte, hogy a temetőcsőz járkál a sírok között, mikor azonban hátrafordult, kicsit megdöbben.

Ezt az embert még sohase látta. Nem a faluba valósi. S mikor jobban szemügyre vette, úgy találta, hogy igen furesa ember. Kalapját a szemére huzta, hogy majdnem az álláig ért s ha néha az arcát kicsit elővillantotta, olyan volt, mintha csupasa koponya volna a nyakán.

- Hát megkérdezte tőle: — Hovávalósi kend?
- A furesa ember vállat vont: — Mindenütt otthon vagyok.
- A sirásó mosolygott: — Most hönnet jött?
- A bokorból. Tegnap a Tiszán.

tul jártam. Holnap Baranyába megyek. Most Móríz Mártont látogattam meg.

A sirásó felkapta a fejét: — Hiszen az meghalt. A halál bólintott: — Tudom. Most ássa a sírját.

— Lassanként mindnyájan oda-jutunk.

A halál laposán pislantott: — A kend ideje még nincs itt. A sirásó sóhajtott: — Pedig kár! — Mért?

— Mért? — kérdezte gunyos levertséggel a sirásó. — Kinek van kedve ilyen világban élni. Annyit se keres az ember, amennyivel jó-lakik! Aztán a ruha! Itt van-e, le-szakad rólam. Ki tud máma ujat venni. Aztán a eszma, a fa! A borrhól nem is szólok. Pedig szeretem. Azelőtt arra is jutott. Minden nap megittam pár pohárral.

A halál a kalap alól rámeredt a sirásóra:

- Most miért nem issz?
- Mert nem jut a keresetemből.
- Miért? Talán nem dolgozik annyit, mint azelőtt?
- Sokkal többet.

— Akkor bizonyosan a föld nem terem. Azért van a drágaság. A sirásó ellegyintett: — Többet terem, mint bármikora. A halál vállatvont:

— Ha a föld ugyanugy terem, mint azelőtt, az emberek ugyanugy dolgoznak, mint régen, akkor az életnek is olyannak kell lennie, mint azelőtt volt.

A sirásó elgondolkodott: — A buza nagyon drága. — A munka még drágább. Nélküle nincs buza. Arányban kell lennie a természettel.

A sirásó bólintott: — Minden igaz, amit kend beszél, — szólt beismerően. — Még-sincs így.

Ránézett a halálra: — Azt mondja meg, hogy mi ennek az oka?

A halál mérges volt, egész testében megrándult, hogy csak úgy zörgött a csontja, aztán keményen felelt:

— Ti magatok, emberek! A sirásó nem értette. — Miért?

A halál egy lépéssel közelebb lépett a sirhoz, aztán összeráncolta a homlokát és így beszélt:

— Láttál-e már olyan fogatot, amelyiknél a kocsi is jó volt, a lovak is, a szerszám is s a kocsis mégis beledöntötte az árókba, hogy darabokra törött.

A sirásó rátámaszkodott az ásó-jára: — Láttam! — mondta csendesen.

— Hát láttál, — felelte a halál, — akkor gondolkozz róla! A szél éleset füttyentett s a halál eltűnt.

A sirásó összeszedte szerszámait. A vállára vette és elindult hazafelé.

Az eső elállt. A piaetérén sok ember ögyelgett.

A kerület képviselője program-beszédet tartott s egy hangos svádájú férfi a megértést és az összetartás áldását magasztalta.

A sirásó megállt, maga se tudta, hogy miért, a hangos szavakra eszébe jutott a furesa ember furesa beszéde a furesa fogatról.

Nagyot sóhajtott, aztán hazament.

A FOL... PETŐFI

PETŐFI, aki 18... a francia min... forradalom vez... ge a fővárosba... politikai hivatását, a... tott végző pesti nemze... kébe lépett. Agilis tag... darász József és László... álló "Egyenlőségi T... mely döntő lépésekre k... eleme, "jakobinus klub... pesti forradalomnak. ("Radical lap — Népe... ben cselekvésre hívó r... ket mondott, különböz... ekkiket irt és személye... vel is igyekezett mind... gatti a főlzabradulás... érdekében. Május 12-... katonaság önkényüleg... népre lött, tribünáról me... beszédet az általa tehe... tott kormány ellen... konvent" egybehívását... "Március Tizenötödike" augusztus 11-iki számá... ról keltezett cikkében s... mondott a kormányról... gyűlésről, megkonditott... rangot:

"... a budai véreng... vetői máig büntetlenül... a miniszteriumnak ugy... meláttára kaszabolták... ket... Egy hónapja, ho... lották nagy hűhóval a... nát s azóta ez ügyben e... jongatást sem tettek... dik nyugaton Ausztriá... alattomos keze szennye... denütt látszik... Egy... azon vesszük észre mag... nem két, hanem négy t... rultunk... végző j... (t. i. a képviselőknek... az, hogy hja a nép meg... érejtlen... még egy u... esapnak a régihez, me... segítséget Ausztriának... ellen s ezzel maguk zá... tük az ajtót, melyen E... sebb nemzetiek rokon... volna be hozzánk"

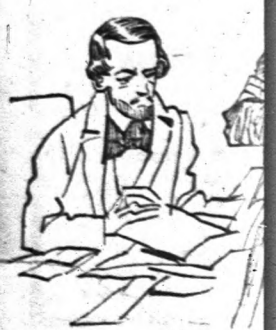
Nyilvánvaló, hogy for... irányító, szervező és elle... ciója a fővárosban, sem... rációk elleni ütközetekbe... ként résztvegyen. A vil... egyetlen forradalmában... ték barrikádokra vagy... a vezérembereket, — a

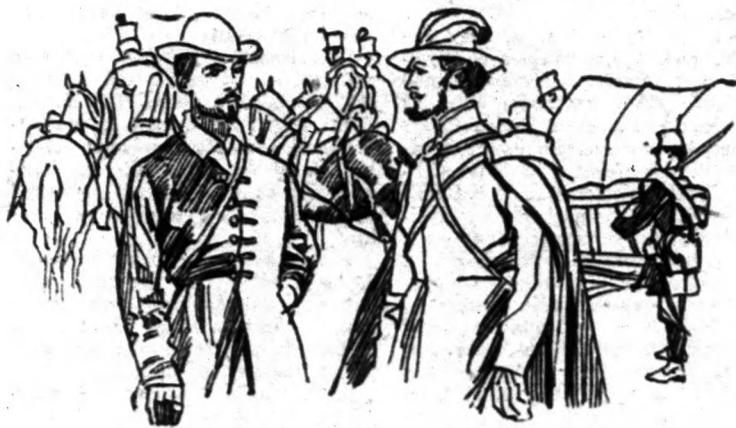
DOLLAR
Statalások MAGYARORSZÁG, CSEHOSZLOVAKIA, ROMÁNIA,
AUSZTRIA ÉS JUGOSZLÁVIA
PÉNZKÜLDMÉNYEK
A VILÁG MINDEN RÉSZÉRE postán vagy sürgönyben a leg... előnyösebb árfolyam szerint.
Kihoztall Ótalmányok, Hajójegyek, Takarékpénztár 4% kamatra.

American Union Bank

Németh János

FOKLELET: 10 East 22nd Street, a bankpalotában
FIGKOLELET: 1597 Second Avenue, Corner 23rd Street

A FORRADALMÁR PETŐFI VÉGZETE

PETŐFI SÁNDOR HALÁLÁNAK 75-ik ÉVFORDULÓJA

PETŐFI, aki 1848-ban, mint a francia mintára csinált forradalom vezető egyénisége a fővárosban teljesítette politikai hivatását, a helyi szolgálott végző pesti nemzetőrség kötelékébe lépett. Agilis tagja volt a Madarász József és László vezetése alatt álló "Egyenlőségi Társulat"-nak, mely döntő lépésekre képes mozgató eleme, "jakobinus klub"-ja volt a pesti forradalomnak. (Organuma a "Radical lap — Népelem.") Közben cselekvésre hívó rövid beszédekkel, különböző lapokban cikkekkel irt és személyes szereplésével is igyekezett mindent megmozgatni a folszabadulás és demokrácia érdekében. Május 12-én, mikor a katonaság önkényűleg a tüntető népre lött, tribünről mondott izgató beszédet az általa tehetetlennek tartott kormány ellen és "nemzeti konvent" egybehívását sürgette. A "Március Tizenötödike" című lap augusztus 11-iki számában tizedikéről keltezett cikkében súlyos kritikát mondott a kormányról és a nemzetgyűlésről, megkondította a vészharangot:

"... a budai vérengzés... elkövetői máig büntetlenül füttyünek... a miniszteriumnak ugyszólván szemeláltára kaszabolták le az embereket... Egy hónapja, hogy megajánlották nagy hűhóval a 200.000 katonát s azóta ez ügyben egy árva kurjongatást sem tettek... ki kezeskedik nyugaton Ausztriáért, melynek alattomos keze szennye eddig is mindenütt látszik... Egyszerre csak azon vesszük észre magunkat, hogy nem két, hanem négy tűz közé szorultunk... végső argumentumuk (t. i. a képviselőknek) mindenre az, hogy hja a nép még ilyen olyan éretlen... még egy új gyalázatot esapnak a régihez, megajánlják a segítséget Ausztriának Olaszország ellen s ezzel maguk zárják be előttük az ajtót, melyen Európa nemesebb nemzeteinek rokonérzelme jött volna be hozzánk"...

Nyilvánvaló, hogy fontosabb volt irányító, szervező és ellenőrző funkciója a fővárosban, semmint, hogy a rációk elleni ütközetekben századonként résztvegyen. A világtörténelem egyetlen forradalmában sem küldték barrikádokra vagy ütközetekbe a vezéremberekét, — a tömegek fe-

jét, — akik magát a forradalmat vezetik.

Kortársai azonban csak kis izága rimfaragót láttak Petőfiben s a mindig alantas gondolkodású közvélemény beleszólt sorsába.

Márciusi népszerűségét "A királyokhoz" irt verse miatt már különben is elvesztette; emiatt valami vidéki royalista ügyvéd a "Debrecen Nagyváradi Értesítőben" zavarhalás, áruló, éretlen, nemtelen s más gyalázkodó szavaktól hemzsegő szenny-versest irt ellene, mely közkeleten elterjedt. Nagybányán ugyancsak említett verseért és szereplésért egy jezsuita kitérte, mint istentelent. S mint ilyenkor már szokták tenni azokkal, kik gondolkodni tudnak és akarnak: bolond híret költötték. Izgatónak tartották augusztus 11-iki cikkét, holott az események igazat adtak Petőfinek, mert az országgyűlés halogatása miatt nem készülhettek fel a többoldalú támadásra.

A kibeszélések, megszólások, az álbárátok — és volt-e igaz barátja Pesten Petőfinek? — megjegyzései csakhamar a közvélemény szócsovévén a sajtóban törtek nyilvánosságra. A Klein Hermann szerkesztésében megjelenő "Der Ungar" a "Pest-Ofner Neugkeitsbote" rovatában 1848 augusztus 25-én ezt a pársoros közleményt adja: "Viele wollen bemerkt haben, dass diejenigen Freiheitshelden, die zu der Zeit, als Petőfi und Vasváry begeister unssprühende Reden hielten, am ungestümsten ihre donnergewaltigen Eljens ertömen liessen, jetzt die saumseligsten und schlaefrigsten im Nation agardendienste simen. Woher diese moralische Abspannung? Oder ist es bloss eine phisische?"

Nem átalították fásultsággal vádolni a költőt, ki az izgalmas forradalmári tevékenykedéstől lesoványodott, arca sápadt és beesett lett s közben felesége szülését is várta a gyöngye fizikumú, sokat éhezett, fáradt beteges fiatalember. (Említésre méltó megfigyelése Ferenczy Zoltánnak, hogy: "midőn proklamálták a harcot, a függetlenséget, a köztársaságot, mások még tulzóbban, vért-szomjazóbban beszéltek és irtak,

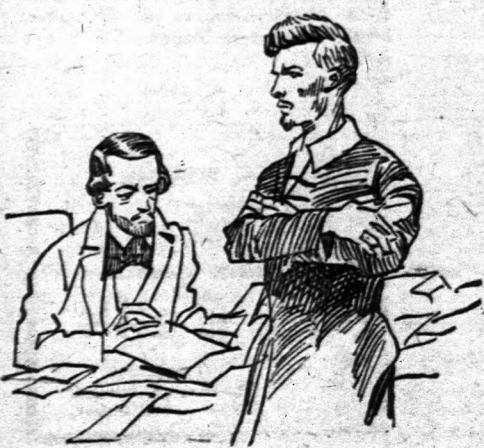

azítva a nemzeti ellenállás tüzét a dinasztia és bécsi kormány ellen s tőlük nem követelte a közvélemény a haretérre vonulást.")

Mikor augusztus 21-én a radikálisokat leszavazták a hadügyi javaslat körül s Petőfi a többséggel tartó Vörösmarty ellen fordult ismert versében, ezt az alkalmat felhasználva Vahot Imre, a "Nemzetör" szerkesztője is, Petőfi ellen irt vagy iratott támadó cikket. Az "Egy önkéntes" álnév alá buvó patkány így fejezi be mérgező cikkét:

"Sándor öcsém, te minden versedben szabadságunk elnyomói, ellenségünk vért szomjazod: te kérsz panaszkozol, hogy nem akkor születél, midőn alkalmat volt a magyarnak dicakoszortu szerezni a haremazon. Ime most nyakunkon a háboru, minden ép karra szüksége van a hazának, — te katona voltál, gyermeked nines, — s roppant kardod, melylyel a márciusi napokban annyira esörömpöltél, mégis hüvelyében rosszadsodik."

Csillag alatt egy mérges nyált fröcskölő, rosszul fogalmazott megjegyzést is bocsát ki még a "Szerk." (Vahot Imre), mely mentegetés álarcaiban szintén gunyos élű, vérig-

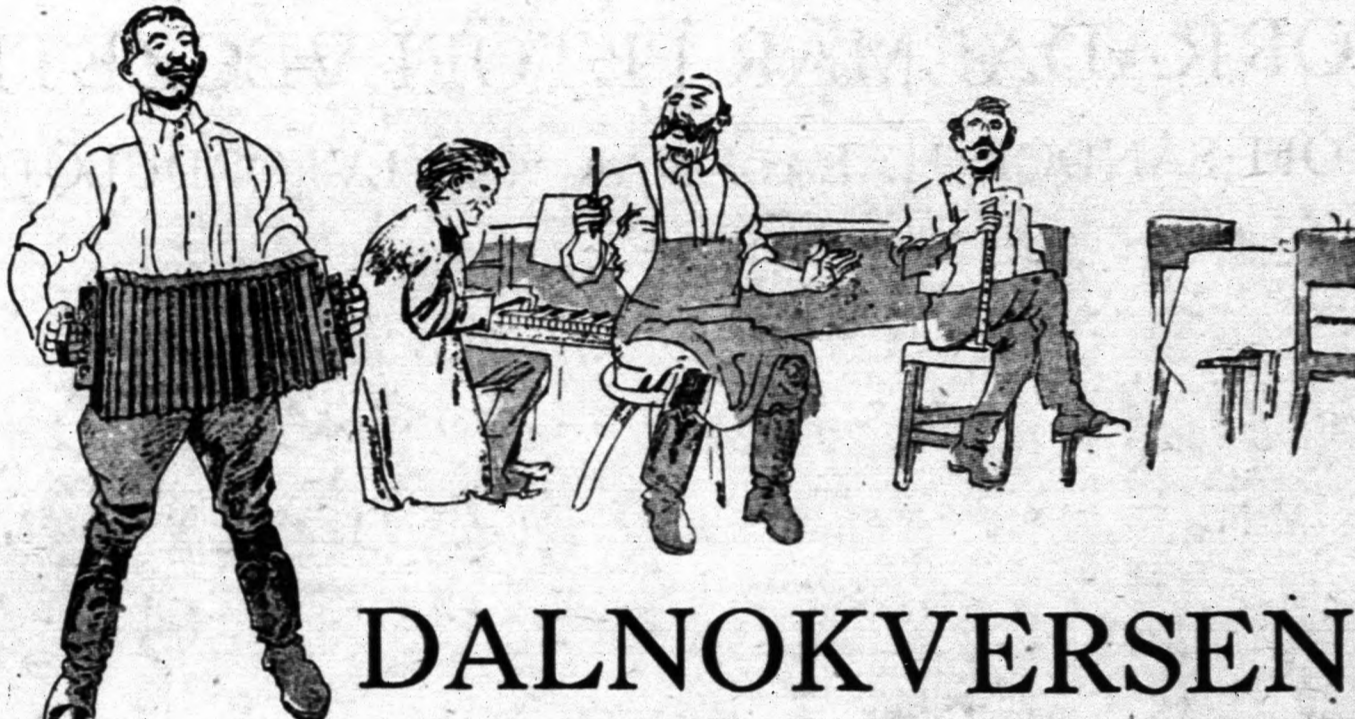

ható támadás:
 *) "Mi ismervén Petőfinek e rézbani gondolkodását, ő azt tartja, hogy a rációk elleni csatázás nem szabadságháború, s ezért nem akar abban résztvenni."
 Azt ne higgye bárki is, hogy Petőfi-re ezek a gyanúsítások és rágalmak nem lehetnek háborúba kergető hatással: ekkor irt versei mind az események közvetlen hatása alatt születtek, természetesen ezekre a rágalmakra is felelt. "Golyók sivitnak, kardok csengenek..." és "Halod-e szív! szívem!" című verseiben válaszul és kijelenti, hogy ha a fővárosban befejezte munkáját, a haretéren bizonyítja majd be a gyanúsítások alaptalanságát. Szeptember 16-án éjjel irt fölhívását másnap viharos helyesléssel tette magává közgyűlésen az Egyenlőségi Társulat és szeptember 17-én meg-

jelent utóbbi cikke a "Márciusi Tiszázók" címűben.
 Szeptember 24-én már el is indult Pestről, hogy a haretérré menjen. Egressy Gábor december 6-án kelt levelében megerősíti hadbavonulásának indító okait:
 "Az emberek jogosítva voltak, a márciusi napok után téged a harcok élén látni, a csaták tűzében. Vádat kellett hallanom a következtetésekről, az ellenmondásokról, melyben dalod és életed állanak szemközt. És az igazolás, mit helyzetted nyújthatott, nem elégitett ki senkit."
 Ezt a költő "legjobb barátja" Egressy Gábor írta Szegedről, ahol akkor — kormánybiztos volt. A színes — kormánybiztos, de a költő, a forradalmár és publicista: menjen a tűzvonalba sorkatonának! A "Nemzetör" szerint Vörösmar-

tyban "...képviselő, ha mindjárt bünt követne is el... a költőnek babérait ezáltal soha nem téphetné szét..." de a modern felfogást, tárgyilagosságot megkülönböztetést nem alkalmazta sem a lap, sem a közvélemény Petőfivel szemben! Petőfi-ben nem választják el a költőt a forradalmi népszónoktól és republikánus cikkíróktól, forradalmi versei miatt a háborúba kivánják. Nem is szólva arról, hogy a gyengealkatú Petőfi testileg alkalmatlan volt a katonai szolgálatra, akkor is fölmentettek hivatalnokokat, éreztetők munkásokat még a nemzetőri szolgálat alól is! A tiszta lelki, nemes jellemű költő azonban komolyan vette a gyanúsításokat és "Cudar, gaz rágalom! Bebizonyítom ezt!" kiáltással elment a csatatiszba, mert verseiben és tetteiben összhangban állt ki hivatását. A párisi forrada-

lom közvetlen hatása alatt költőforradalmár és republikánus költő; szemében a költő nemzetszerető próféta és a szabadságmozgalmak előharcosa volt. A Pesten tartózkodás — amit annyira irigyeltek kortársai — különben börtönt, bilincset vagy bitét hozott volna számára forradalmi működéséért, ha Buda eleste ott találja, mert 1849 februárban körözés levelet adott ki ellene Windischgrätz herceg.
 Kortársai Petőfi Sándort így írták a haretérré, ahol 1849 július 31-én a hősi halál jutott osztályrészül. Lisznyai Kálmán költőtársam, mikor vele haretérré indulása közben találkozott (Medgyesen, 1849 január 27-én) kifejezve előre az utókor felháborodását és így kiáltott fel: "Hát nincs már ember Magyarországon, hogy téged, a haza büszkeségét is "kockára tették!"

DALNOKVERSENY

A Vasárnap számára
 írta: Cholnoky László

ELMONDOM, mit láttam egyszer Verpelét, amikor hosszabb ideig ott tartózkodtam.

Azon a napon Markotányos Sámuel gazdag cipész-mester vendége voltam, mint zeneszakértő. Ő mondta, hogy fővárosi ember vagyok, tehát okvetlenül kell értenem a zenéhez. — Legyen neki az 5 igéje szerint, — gondoltam, különben is annak a zenének, ami ott várhatott rám, egészen bátran nekimehettem.

Nagy, döntő nap volt az a Markotányos-család életében; arról volt szó, hogy két vetélytárs közül melyik kapja meg a cipész-mester egyetlen, valóban nagyon szép leányának, az Elizának a kezét. Zeideg, a mézáros-legény, kitűnő jelölt volt, sokat keresett és szelíd volt, végtelenül szelíd, mintha az ökrök között való hosszas tartózkodás eltörölhetetlen nyomot hagyott volna a lelkében, ezzel szemben ragyás volt, oly igen ragyás, hogy a társai a kocsmában az ő arcán szokták meggyújtani a gyufát. A másik, akit csak Bóbónak hallottam nevezni, mint cipész-székkelbeli volt, de két súlyos hibával terhelt kebelbeli. Az egyik az volt, hogy a haja és a bajusza lángvörös volt, úgy, hogy az utóbbi mindig sercegett, ha a fröcs habjai érintették és sokat és sokszor sercegett, mert Bóbó mester tulontul vonzódott a hegy levéhe. Miután Elza nem nyilatkozott, hogy melyiket óhajta hitveséül, az apja pedig nem akarta a sors utjait keresztelni, úgy határozott, hogy döntőn a művészet. Azé lesz a leány, aki szebben tud zenélni és énekelni.

Amikor megérkeztem, a társaság már együtt volt. Markotányó a szoba közepén ült egy széken, kezében dirigáló-pálccával, jobbra tőle Zeideg állt, egy retentő öklével belevágott a zongora billentyűi közé és felkiáltott: — Ez a nyomorult fehérfogú szörnyeteg, ez ette meg az én egyetlen leányomat! Hogy a nyavalya törné ki azt a fődig-kabátos, sápadt pófajú éhenkórászt!

leány zongoramestere, a halványarcu, ábrándos-szemű Sirbiczek, egészen a földig leérvén ferencjózsef-kabátban. Amíg ott voltam, a halvány zeneszoda háromszor is elmondta, hogy a szabója kisé hosszúra találta szabni a díszdarabot, de majd holnap leszámol vele. Én azonban arra gondoltam, hogy esélyem van a leszámolás elé komoly akadályok fognak gördülni, mivel annak a bizonyos szabómesternek már régen a föld alatt kellett porladnia, hiszen a ruhafinomén báta ugy csillogott, mint a legkitűnőbb velencei tükör. Oly furcsa és groteszk volt mindez, ha az egészen modern, pompás songora helyén valami ódon spinét állt volna, azt hittem volna, hogy a középkorban élek és Hans Sachsnak, a sumter-költőnek vagyok a vendége.

— Zeideg ur kezd! — mondta a házigazda és a mézáros-legény szót-huzta hatalmas műszerét. Ki akart tenni magáért, a Traviata nagyjárájával próbálkozott, de a kísérlet na-

gyon gyengén sikerült.
 — Próbáljunk talán valami egyebet, — mondta Markotányó azeliden. — Miért játszik olyan darabot, amit nem tud folyékonyan!
 — Mert marha! — mondta Bóbó egyszerűen, de meggyőződéssel.
 — Marha a zapád, te piszok! — felelte Zeideg és abbanhagyta a zenét.

Most meglepő fordulat következett. Bóbó villámgyorsan odangrott hozzá és fejbeütötte a tilnkójával. Az édeszavu kis faműszer nagyot koppant a mézáros-legény rövidre nyírt fején.

— A Krisztusát! — üvöltötte Zeideg és a harmonikát ledobva, meg akarta rohamni ellenfelét. Hanem Markotányó odaállt eléje és azeliden visszatolta. Zeideg ekkor mást gondolt: hirtelen elhatározással leköpte Bóbót. Láttam már egy-két mestert köpést, de ilyen még soha. A lövedék először a magasa szökken karsu ívben, hogy a házigazda tisztos és fejét áthidalja, de aztán

hirtelen lecsapott, mint a sas és éles csattanással ült meg Bóbó meter arcán, éppen lángvörös bajuszának a tövében.

— Uraim, — szóltam akkor közbe én is, — a régi, klasszikus dalnokversenyek nem így szoktak folyni!... Halljuk most Bóbó urat!
 — Meglessz! — mondta a cipész-legény és rázendített a Csicsóné örökszép áriájára. A hangok cifrán, vidáman szökkentek elő a hangszeryukain; olyan volt, mintha valami elaggott esalogány megbolondult volna.

— A zenélés terén Bóbó uré a pálmá! — mondta Markotányó boldogan, mert a szíve a cipész-kollégához húzott.

— Most az ének következik! Hanem előbb igyunk egyet! Elza, hozál nekünk bort!

A leány kiment, de nem jött vissza.

Zeideg bömbölni kezdett, utána Bóbó zengett retentő áriákat, de a leány még mindig nem jött.

Sirbiczek ur, keresse meg! — mondta akkor Markotányó és a macesztró is kiment.

De aztán nem jött vissza sem ő, sem a leány.

Az apa végre elunta a dolgot és kiment, hogy megkeresse őket. Egy-szer aztán visszajött szomorú arccal, a kezében kis cédulát lobogtatva.

— Kedves apám, nekem nem kell sem a Zeideg, sem a Bóbó, én elmegyek a Sirbiczek ural! Bocssáson meg és éljen boldogul! Kezét csókolja Elza.

— Ne neked, Benedek! — mondta Markotányó szomorúan. — Most már muzsikálhatnak miattam akár az itélet napjáig! Aztán felkelt, retentő öklével belevágott a zongora billentyűi közé és felkiáltott:

— Ez a nyomorult fehérfogú szörnyeteg, ez ette meg az én egyetlen leányomat! Hogy a nyavalya törné ki azt a fődig-kabátos, sápadt pófajú éhenkórászt!
 A két vetélytárs szomorúan összenézett; megértették egymást. Kezét fogták, aztán együtt megindultak a szemközti fekvő Arany-báránkyba néhány üdítő békeceppre.

SOK az olyan ruha-eleinte azért emberek, hogy tél hidege, forró sugarai, vagy me behatás ellen megvédjék annyira megkedvelték nemcsak az ilyen alkalmalták, hanem átalakít

A középkor vége az értő-gének korszaka volt. Az, mától akartak szabadságot, az uralkodóktól, a városoktól és jobbágyok a rabeszk jobbágyuralom megszünt. magát és mert a munka városokba helyezkedett. Az értelem felébredésének tása volt, hogy a gondolat jobban elvezette a népszereű lett. A lovagok sága megszűnt és az egykés földművelő lett, ha és rabló lett, ha lusta volt. Ebbe pusztult bele a lov a puskaporba. Mert a palata csak igen lassan ter nem tudták igazán használni király üntetett ágyukat, de többre becslte a falka a hatalmas köveket hajlga.
 A középkor végleges púban a modern városok elő. Városok voltak már. Voltak az (egész középkor most emelkedtek döntő jel is a város voltaképen? felelni, hogy eljente a 12 lusi ember a természet k meg, a városi maga terem lni az ember környezetét, a városban az ember meg környezetét.
 A mai városok születtek szesziesik a modern ember. Egészen külön kis élet tük és mindenkit ellensz tenek, aki nem hozzájuk rülöttük fekvő vidék ipa

A z...

KEZTYÜK

A KEZTYÜ MULTJA ÉS JELENE

ködési luxus kiegészítőjévé váltak. Ilyen ruhadarab például a keztyű.

Társaságban, színházban azért visel fehér bőr keztyűt az elegáns dáma meg gavallér, mert ez az estélyi öltözködéshez elengedhetetlen, és nem is gondol arra, hogy ennek a ruhadarabnak első ösét azért viselték a régi görögök, hogy kezüket mezei munka közben a növények éles tüskéi meg ne sebezék.

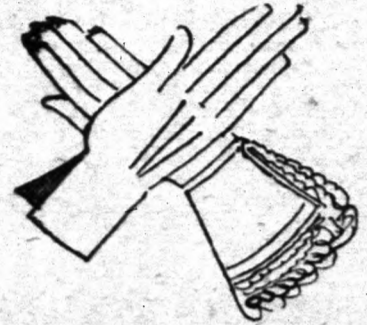
A munkaruha kiegészítője volt a keztyű az egész ókorban, de a lovagok már rangjukat jelezték a magasszárú, díszes keztyű viselésével és ez annyira hozzátartozott a nemes ember megjelenéséhez, hogy a sértés megtorlását, párvialalra való kihívást a névjegyek korszaka és a segédküldés szokása előtt egyszerűen úgy intézték el, hogy aki valakit meg akart sérteni, vagy valami megjegyzést, vagy tettet magára nézve sértőnek talált, keztyűjét megvetően az illető lábai elé dobta, vagy ha a természet túlaradó temperamentummal áldotta meg, egyszerűen és jól célozva az ellenfél arcába vágta. Ez azután olyan sértés volt, amit csak vérrrel moshatott le a becsületére kényes lovag.

A középkor hatalmas keztyűi a 17-ik századig már oda fejlődtek, hogy finom kecskebőrből olyan vékony és puha jószágokat készítettek, amik kényelmesen elfértek egy dióhéjban és így méltó kiegészítői voltak a kor rokokó pompájának. A 18-ik században már illemszabályok foglalkoztak a keztyűkkel, előírták, hogy ki és mikor viselje és kimondták például, hogy magasabb rangu előtt nem illik keztyűben megjelenni, még kevésbé keztyűs kezét nyújtani.

Akkor már fejlett keztyűipara volt a nyugateurópai államoknak. Persze mindegyik készítménynek más volt az előnye, úgy hogy a divathölgyek és dandyk megállapították, a tökéletes keztyűt spanyol bőrből Franciaországban szabják és Angliában varrják.

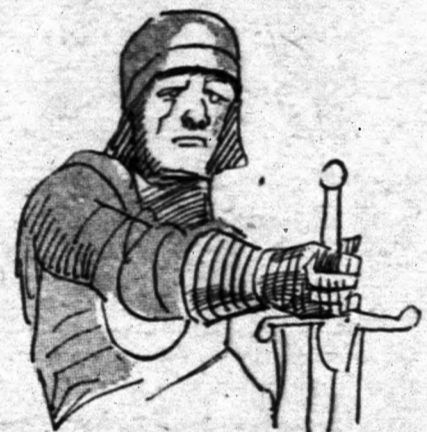
Ma a keztyűnek hihetetlen sok változatát viselik az emberek. Felébred a görög szokás, a kertészek ismét erős, vastag keztyűben dolgoznak és ennek a munkához készült keztyűnek a legfinomabb változata az a gummikeztyű, amit a sebész a legnehezebb operációnál is viselhet, olyan abszolút finoman simul a kézre.

A munka és a luxus keztyűk közt állnak a sportruhák kiegészítő va-

dász, vivó, lovagló, meg ródlíkeztűk, egy másik csoportba azok a szövött meg kötött holmik tartoznak, amikkel a hideg ellen védekezünk és számtalan változata van a glacé, selyem, szarvasbőr meg antilop műremekeknek, amiket nemcsak a hideg ellen viselnek az emberek, hanem mindenféle időjárásnak és mindenféle toilletnek ir elő a divat megfelelő keztyűt is. De azért akármennyi keztyűanyaggal dolgozik is a divat és akármilyen változatos formákkal örvendeztetni is meg hivat, az estélyi öltözködés terén megtartja uralmát a fehér glacékeztyű, ami nemesek azért elegáns viselet, mert igazán szép, hanem azért is, mert olyan kényes jószág, amiben csak az járhat, aki előtt más nyitja ki az ajtót, mert a gögös, fehér glacékeztyű már erre a kis munkára is haragos, fekete folttal felel.

SOK az olyan ruhadarab, amit eleinte azért viseltek az emberek, hogy testüket a tél hidege, a nyári nap forró sugarai, vagy más kellemetlen behatás ellen megvédjék, de azután annyira megkedvelték, hogy már nemcsak az ilyen alkalmakkor használták, hanem átalakítva, az öltöz-

A városok születése

A zsidó nép eredete

A középkor vége az értelem felébredésének korszaka volt. Az uralkodók Rómától akartak szabadulni, a fejedelmek az uralkodóktól, a városok a fejedelmektől és jobbágyok a rabszolgaságtól. A jobbágyuralom megszűnt, mert tudták magukat és mert a munka középpontja a városokba helyezkedett át.

Az értelem felébredésének második hatása volt, hogy a gondolkodás mindig jobban elvesztette zárkózottságát és népszerű lett. A lovagság választékosága megszűnt és az egykori lovag csendes földművelő lett, ha dolgozni akart és rabló lett, ha lusta volt a munkára. Ebbe pusztult bele a lovagság és nem a puskaporba. Mert a puskapor használata csak igen lassan terjedt és sokáig nem tudták igazán használni. Mátyás király öntetett ágyukat, hogy legyenek, de többre becsülte a faltörő gépeket és a hatalmas köveket hajgáló masinákat.

A középkor végleges pusztulását azonban a modern városok születése idézte elő. Városok voltak már nagyon régóta. Voltak az egész középkor folyamán, de most emelkedtek döntő jelentőségre. Mi is a város voltaképpen? Azt lehetne rá felelni, hogy ellentéte a falunak. A falusi ember a természet kíséretében cammog, a városi maga teremti utját. A falun az ember környezetének teremtménye, a városban az ember maga teremti meg környezetét.

A mai városok születése mindenütt észrevehető a modern ember keletkezésével. Egészen külön kis élet fejlődik ki bennük és mindenkit ellenségüknek tekintenek, aki nem hozzájuk tartozik. A körülöttük fekvő vidék iparát, termelését

alegizsák és a rajtuk keresztül vonuló kereskedelmet arra kényszerítik, hogy az általuk megvásárolt áruciklokat adja el áruik.

A városoknak, hogy nyugodtan fejlődhesenek, védelemre kellett berendezkedniük. Hatalmas bástyák emelkedtek tornyokkal, sáncokkal, pántos kapukkal. Egy kis külön, elzárt világot fogtak körül ezek a bástyák, szűk utcák tömött házsorait, magasba szökő emeletekkel. A földszinten boltok és műhelyek, az emeleten a család élete folyt le.

Az utca szűk volt és piszkos. A kéményt még nem ismerték és a házak füstje az utcákra borult. Az ereszek is fogytékosan voltak esatornáva, úgy, hogy a tetőről minden az utcára szakadt. Minden házban trágyadomb. A főtéren egészségtelen vödörös kut. Mindent az utcára dobtak: szemetet, piszkot, döglött állatokat. Még kellemetlenebbek voltak az élő állatok, ökrök, tehén, ludak, birkák, sertések, melyeket tümegesen hajtottak az utcára és akár-hová kéretlenül is betértek.

A tetők zsúppal voltak fedve, az ablakok vagy semmiképpen, vagy rongyokkal, legjobb esetben olajos papírokkal voltak beragasztva. Utcai világításról szó sem volt, a házakban szomorú fagygyertyák lobogtak, vagy szurkos forgácsok. Kilenc órákor csendes volt minden. Csak a kórhelyek és a tolvajok nem aludtak.

Ne igen kíváncsunk tehát a régi jó időkbe vissza, mert a mai ember nem tudna megélni olyan viszonyok között. Mégis ebből a kezdetből küzdött fel magát a modern város és lett az emberiség fejlődésének vezetője.

Iványi Béla tanár Budapesten a Szent István Társulatban igen érdekes tudományos előadást tartott a zsidó nép eredetéről.

Kimutatja, hogy a zsidó nép a Sinaí félszigeten alakult ki. Négy különböző eleméből egyesült itt a zsidó nemzet.

Az eredeti zsidó fajhoz először a kanasziak csatlakoztak, ez szintén semita nép volt. Ezek is állattenyésztő nomádok voltak és jól kifejlesztett törzsszerkezetben éltek. A törzs magja a család volt, de nem a vérokonság kötötte össze a törzseket, hanem az érdekközösség, ezért idegeneket is fölvettek a törzsbe.

Ezekkel a fővitélekkel bővült ki az

érdekközösség. Ezért az "Abrahám fiai" elnevezés nem jelentett vérokonságot.

A törzsek szövetségéből alakult ki a nemzet, amint ez a bibliában is olvasható. Így keletkezett Izrael népe, melyben tulajdonképpen lett a semita elem. Ebbe olvadtak bele a rokon edomiták és az ária származású hori törzsek.

Igy a zsidó nép, melyről azt hitték, hogy egyetlen fajból eredt, korántsem egy törzsből származott. De meg volt benne az az erő, hogy a beolvadt törzsekbe közös öntudatot tudott önteni.

Ez pedig nagy erő. Hiszen a magyarságot is ez tartotta fenn ezer esztendőig, hogy a beolvadt idegeneket szivben, lélekben magyarrá tudta tenni.

NÉPSZERŰ REGÉNYEK

A Begun kincse	Croker M. B.	Családi hasonlóság	75
A bűnbak	75	Oven	75
A fa's szépe	75	Hamupipóka	75
A guruló kő	75	Jára gyöngyök	75
Ahol a boldogság terem	75	Jogos büntetés	75
A másik	75	Király Katalin	75
Angolka	75	Két férfi	75
A spanyol nyakék	75	Lélekvilág	75
Asszony a bakon	75	Mary	75
Asszony-e vagy leány	75	Milliomos	75
Az anyahelyettes	75	Szép Neville kisaszony	75
Az erős gyermeke	75	Vándormadár	75
Az ő családja	75	Váratlanul	75
Balmundé kisaszony	75	Bármelyik 10 regény egyenként 90.50	
Burlington Diana	75	Bármelyik 20 regény egyenként 91.50	

Minden magyar és külföldi zenemű raktáron. Rendeléseket utánvétellel is csakudálunk. Kérjen részletes könyv, kotta, lemez és zongorahangor. Király Erő a más művészek lemezei Állandóan raktáron.

KEREKES BROS.

Amerika legnagyobb könyv és zeneüzletközpontja.
208 EAST 86th STREET, NEW YORK, N. Y.

ADY ENDRE: Góg és Magóg fia vagyok.

Góg és Magóg fia vagyok én,
Hiába döngetek kaput, falat
S mégis megkérdem tőletek:
Szabad-e sirni a Kárpátok alatt?

Verecke híres útján jöttem én,
Fülembé még ősmagyar dal rivall,
Szabad-e Dévénynél betörnöm
Uj időknék uj dalaival?

Fülembé forró ólmot öntsetek,
Legyek az uj, az énekes Vazul,
Ne halljam az élet uj dalait,
Tiporjatok reám durván, gazul.

De addig sirva, kinban, mit se várva
Mégis csak száll uj szárnyakon a dal
S ha elátkozza százszor Pusztaszer,
Mégis győztes, mégis uj és magyar.

ADY ENDRE 1877-ben született Érmindszenten (Szilágy megye). Rendkívüli egyénisége új korszakot nyitott meg a magyar irodalomban. Szokatlanul erős hangú, ujlátású verseivel, érzéseket árnyaló szóalkotó leleményével, hatalmas nemzetfelelő szavataival ifjító és ujtó erővel hatott az Arany, Petőfi, Vörösmarty kora után ellankadt magyar irodalomra. Kilenc kötet verse és a többi írása már életében bevészté nevét az irodalomtörténetbe. 1919 január 29-én halt meg s az akkori forradalmi kormány a nemzet halottjaként kísérte ki a temetőbe. — Ady Endrével a "VASÁRNAP" lezárja azoknak a nagy magyar költőknek a sorát, akiknek nevét irodalomtörténetünk az emlékezet Pantheonában helyezte el. Ezután a modern költőktől közlünk ismét verseket.